

Taru newfoundlandinkoiran synnystä

Siellä, missä valtameren aallot murskautuvat kuohuvana vaahtona rantakallioihin, syntyi tämä taru.

Tarina kertoo siitä, kun Jumala eräänä päivänä tarkasteli aikaansaannoksiaan.

Hän katseli myrskyjen eristämää saarta, jolla asui pieni kalastajakansa.

Nämä karaistuneet ihmiset taistelivat urhoollisesti armotonta luontoa vastaan, mutta talven kylmyys ja luoksepäästämättömät rannat vaativat veronsa ihmishenkien muodossa.

Siitä huolimatta nämä ihmiset pysyivät sitkeästi saarellaan.

Jumala katseli näiden ihmisten puuhia ja hänen kävi sääliksi heitä.

Luoja mietti, kuinka hän voisi lievittää heidän kärsimyksiään.

Hän etsi luomakunnastaan sellaista eläintä, joka sopisi tähän tarkoitukseen, mutta hän ei löytänyt sopivaa.

Siksi hän päätti luoda uuden eläimen.

Hän otti karhun rungon.

Vahva luusto sopi hyvin väsyttävän kovaan työhön ja paksu turkki suojeli kylmyyttä vastaan.

Jumala päätti kuitenkin pehmentää luomustaan hylkeen rungon muodolla, jotta se pystyisi paremmin uimaan ja liukumaan sujuvasti aaltojen harjalla.

Jumala loi katseensa merelle ja havaitsi siellä delfiinejä, jotka eloisasti ja uteliaina seurasivat laivoja.

Niiden ystävälliset pienet silmät paljastivat iloisen eläimen, joka rakasti ihmisiä niin paljon, että oli tarvittaessa valmis pelastamaan heidän henkensäkin.

Jumalan ihmeellisen luomisvoiman ansiosta syntyi vähitellen komea säihkyväturkkinen eläin, joka oli samalla sekä kookas että pehmeä.

Mitä tämä luomus tarvitsi vielä, jotta se olisi aina uskollinen, jotta se voisi elää ihmisten kanssa

ja jotta se olisi tarvittaessa valmis uhraamaan henkensä ihmisen puolesta?

Jumala antoi tälle luomukselleen koiran sydämen ja silloin ihme oli täydellinen.

Siitä hetkestä lähtien on ihmisillä ollut rohkeaa, voimakas ja uskollinen seuralainen.

Newfoundlandinkoira.

(Suomennos: Pertti Rytönen)

1 NEWFOUNDLANDINKOIRAN ALKUPERÄ JA HISTORIA

Newfoundlandinkoira on vanha rotu, ja se on saanut nimensä Newfoundlandin saaresta, jossa rotu kehittyi nykyiseen muotoonsa. Saari ei kuitenkaan ole rodun syntymäseutu. Newfoundlandinkoiran alkuperä on hämärän peitossa, ja siitä on olemassa useita teorioita ja tarinoita.

Yksi viehättävimmistä tarinoista liittyy beothuzk-intiaaneihin, joiden kerrotaan eläneen ja työskennelleen yhdessä suurten karhumaisten koirien kanssa. Intiaanit pitivät mustia koiriaan pyhinä henkinä, jotka suojelivat heimon naisia kun miehet olivat kauempana metsästävässä. Tarinaa hieman himmentää se, että varhaisimmat raportit beothuzk-intiaaneista kertovat näiden olleen pelästyneitä eurooppalaisten mastiffien koosta. Varmuudella tiedetään querecho- ja algonquin-intiaaneilla olleen suuria juhtakoiria, jotka olivat luultavasti kehittyneet alkuperäisistä koirista ja eurooppalaisista mastiffeista, joka tuotiin Amerikan mantereelle 1500-luvulla.

Todennäköisesti Newfoundlandin saari on saanut olla omillaan siihen saakka, kun viikingit tulivat saarelle vuoden 1000 tienoilla. Norjalainen saaga kertoo, että ensimmäistä tutkimusmatkaa johtanut Leif Ericson toi mukanaan monenlaisia kotieläimiä. Yksi näistä oli *suuri musta karhukoira*. 1010-luvulla Thorfinn Karnlsefini matkusti Newfoundlandiin uuden tutkimusretkikunnan mukana, johon kuului 60 miestä ja viisi naista sekä kaikenlaista karjaa. Viikingit olivat innokkaita tutkimaan uusia asuinalueita, mutta huonoja asettumaan aloilleen. He eivät viihtyneet saarella muutamaa sukupolvea pidempään. Mitä ilmeisemmin he jättivät saarelle osan koiristaan. Todennäköisesti heidän koiransa olivat lapinkoiria ja karjalankarhukoiria. Lapinkoirat ovat mustia ja mustavalkoisia ja niiden turkki on samanlainen kuin newfoundlandinkoiralla. Karjalankarhukoirat ovat mustavalkoisia, ja alkuperäisten karhukoirien valkoiset merkit sijaitsevat lähes identtisesti samoissa paikoissa kuin valkomustilla nöffeillä. Viikinkien jälkeen Newfoundlandin saari jäi eristyksiin neljäksisadaksi vuodeksi. Viikingit vierailivat saarella silloin tällöin, mutta mikäli heillä oli koiria mukanaan, he tuskin jättivät niitä saarelle. Satunnaisia astutuksia tosin saattoi tapahtua. Ilman vierasta vaikutusta saaren koirat kehittyivät selväksi rotutyypiksi. Ajanjaksoon mahtuu ainakin sadan sukupolven ahdas sukusiitos.

Italialaista syntyperää oleva John Cabot löysi saaren uudelleen vuonna 1497, matka oli Kolumbuksen laivaston kolmas retki valtameren yli. Newfoundlandin maaperässä oli paljon mineraaleja, ja saarella kasvoi runsaasti puuta. Lisäksi ympäröivällä merialueella oli hylkeitä ja kaloja. Luonnonrikkaudet kiinnostivat Cabotia seuraavia merimiehiä ja tutkimusmatkailijoita. Yleinen käsitys on, että varhaiset tutkimusmatkailijat tapasivat Amerikassa vain eskimotyypisiä koiria. Kirjurit kuvaavat alkuperäisiä *intiaanikoiria* keskikokoisiksi ja sitä pienemmiksi, kuten Grönlandissa asuvat eskimokoirat, ja yleensä mustiksi tai mustavalkoisiksi. Frobisher kuvaili eskimokoirien käyttöä vetojuhtina seuraavasti: *Eskimot kokoavat suden näköisiä otuksia reen ja kärryjen eteen ihan niin kuin me teemme hevosille ja härille. Mikäli ruokaa on vähän, suden näköiset otukset syödään. Eskimoille ne ovat yhtä tärkeitä kuin härät ja hevoset meille.*

Toinen tutkimusmatkailija kuvaili intiaanien koiria seuraavasti: *Koirat ovat hieman pienempiä kuin eskimokoirat, pystykorvaisia, ja niiden häntä on vähemmän kippuralla. Turkki on karkea, paksu ja musta tai mustavalkoinen. Koirat ovat hentorakenteisia, ja suurin piirtein yhtä korkeita kuin greyhoundit. Niitä esiintyy Alaskassa ja sen eteläpuolella.*

Saaren asuttaminen alkoi 1500-luvun loppupuolella, jolloin koirakantaan tuli eurooppalaisia vaikutteita. Laivaliikenne Englannin ja Newfoundlandin välillä vilkastui, ja laivojen mukana saattoi matkata useita eri rotuja, jotka sekoittuivat alkuperäiseen intiaanikoiraan, ja tuloksena oli nykyinen newfoundlandinkoira. Seuraavien rotujen uskotaan vaikuttaneen nf-koiran syntyyn: portugalinvetikko, suurempi muunnos pyreneittenkoirasta, suuret ajavat koirat, lammaskoirat sekä spanielit. Varsinkin spanieleita matkusti maahan saapuvien englantilaisten mukana. Tätä jatkui siihen saakka, kunnes Newfoundland kielsi koirien tuonnin saarelle.

Portugalinvetikkoa on aina pidetty varteen otettavana esi-isäehdokkaana. Vaikka se on pienempi ja kevytrakentisempi kuin nf-koira, yhtäläisyyksiä on paljon: päät ovat samanlaisia ja kummallakin on räpylät jaloissaan. Näiden lisäksi räpylät on vain muutamalla rodulla, kuten ainoalla amerikkalaisella noutajarodulla, chesapeakekahdennoutajalla, joka on kehitetty newfoundlandinkoira.

Nf-koiralla on rakenteellisia yhtäläisyyksiä myös pyreneittenkoiraan. Sukulaisuussuhdetta näillä roduilla tuskin on, sillä pyreneittenkoiralla on takajaloissaan kannukset. Ominaisuus periytyy voimakkaasti, ja nf-koirilla kannuksia esiintyy todella harvoin.

Newfoundland ja sen yhdyskunnat ovat eristettyjä tänäkin päivänä, ja eristäytyneisyys oli vielä suurempaa ennen nykyaikaisia liikenneyhteyksiä. Niinpä rodusta kehittyi paikallisia muunnoksia. Pääsaarella oli valkomustia koiria (landseereita), ja St Pierren ja Miguelon saarilla mustat koirat olivat yleisempiä. Erityisesti St John's tuotti Englantiin pienempiä mustia koiria, joista labradorinnoutaja ja sileäkarvainen noutaja ovat myöhemmin kehittyneet.

Viimeisen sadan vuoden aikana on yritetty tarjota teoriaa, että tiibetinmastiffilla olisi ollut vaikutusta newfoundlandinkoiran kehitykseen. Melkein identtinen ulkonäkö tukee sukulaisuusajatusta. Kuitenkin Tiibetin ja Newfoundlandin välimatka on pitkä, ja on vaikea kuvitella, että näiden kahden paikan välillä olisi ollut suoria yhteyksiä. Tosin aasialaiset paimentolaiset matkasivat Amerikkaan paljon ennen eurooppalaisia tutkimusmatkailijoita, ja heillä oli mukanaan koiria. Arkeologisten todisteiden perusteella koirat olivat pystykorvaisia. Tänä ajanjaksona muualta peräisin oleva tiibetinmastiffi kotiutui Tiibetin vuoristojen laaksoihin. Jos halutaan etsiä newfoundlandin ammoista esi-isää, niin kuvaus on kaikkein todennäköisin vaihtoehto amorilaisten viidestä muinaisrodusta. Sen ulkomuoto on eniten samankaltainen kuin newfoundlandinkoiran.

Kaikilla edellä mainituilla roduilla on ollut teoreettinen mahdollisuus risteytyä paikallisiin intiaanikoiriin, ja näin on kehittynyt tuntemamme newfoundlandinkoira. Armoton ilmasto ja saaren eristyneisyys ovat muovanneet koiratyypin, joka kykeni palvelemaan kalastajien ja uudisasukkaiden vaatimuksia. Elämä oli taistelua hengissä pysymisestä, ja vain parhaimmat koirat jätettiin henkiin. Newfoundlandinkoira oli työkoira, joka oli aina kalastajien mukana merellä. Sitä käytettiin monenlaisiin tehtäviin: verkkojen nostoon, veneen vetämiseen rantaan ja pyydystämään verkoista karkaavia kaloja. Yksi tärkeimpiä tehtäviä oli haaksirikkoutuneiden ihmisten pelastaminen.

Talvisin koiria käytettiin valjakoissa vetokoirina muun muassa raskaiden puukuormien vetämiseen. Tyypillistä koirille oli iloisuus, millä ne työtään tekivät ja tarve tehdä työ loppuun asti. Koirien tehtävänä oli myös oikean reitin löytäminen pimeyden, sumun tai lumimyrskyn läpi ja kuorman vieminen kotiin – usein ilman ohjaajaa.

Sukulaisia tai emme: ystäviä olemme ainakin.

Olipa totuus rodun synnystä mikä tahansa, newfoundlandinkoira ilmaantui ihmisten näköpiiriin suurena koirana, jolla oli se koko ja voima, jotka vaadittiin sille annettujen tehtävien täyttämiseen.

Englantilaiset ja ranskalaiset kalastajat toivat newfoundlandinkoiria mukanaan Eurooppaan käydessään kalastusmatkoillaan Newfoundlandissa. Koiria tarjottiin myyntiin Englannissa, ja ne saavuttivat suosiota epätavallisen ulkomuotonsa ja miellyttävän luonteensa ansiosta. Koiria tuotiin Newfoundlandista jopa niin paljon, että saaren oma kanta tyrehtyi täysin jo 1800-luvun alkupuolella. Englannissa taas rotu eli kukoistuskauttaan 1800-luvun puoliväliin asti. Esimerkiksi Englannin kuningasperheelä oli newfoundlandinkoiria, ja isäntänsä hengen pelastaneen koiran hauta sijaitsee Windsorin linnan alueella. Rotu virallistettiin vuonna 1878, ja ensi esiintyminen näyttelyssä tapahtui vuonna 1860 Birminghamin näyttelyssä. Samoihin aikoihin syntyi myös Englannin Nf-yhdistys. Englantilaisilla on ollut merkittävä osuus rodun jalostuksessa.

Newfoundlandinkoirat olivat sekä kuvanveistäjien että kirjailijoiden suosiossa. Romantiikan ajan runoilija lordi Byron arvosti Boatswain-koiraansa niin paljon, että toivoi tulevansa haudatuksi samaan hautaan. Tosin Byron kuoli Kreikassa sodassa, eikä toive täyttynyt. Kuitenkin Boatswainille kirjoitettu hautakirjoitus tunnetaan kaikkialla maailmassa ihmisen ja koiran välisen ystävyyden ja luottamuksen osoituksena.

*Tässä lepää olento,
joka oli kaunis, mutta ei turhamainen,
voimakas, mutta ei pöyhkeä,
rohkea, mutta ei julma,
ja jolla oli kaikki ihmisen hyveet,
mutta ei ainuttakaan hänen pahettaan.
Nämä säkeet olisivat tyhjää imartelua,
jos ne olisi kirjoitettu ihmisen muistolle.
Mutta Boatswainin, koiran, muistolle ne tekevät oikeutta,
Boatswainin, joka syntyi Newfoundlandissa toukokuussa 1803
ja kuoli Newstead Abbey'ssä 18. marraskuuta 1808.
(Lordi Byronin newfoundlandinkoiralleen kirjoittama muistokirjoitus.)*

Tarinan mukaan Napoleonilla oli nf-koira, joka pelasti isäntänsä hukkumasta. Myös vastapuolella, eli amiraali Nelsonilla, oli newfoundlandinkoiria laivoissaan.

Rotu tuli tunnetuksi myös Englannin ulkopuolella erään erikoisen koiran ja tunnetun maalarin välityksellä. Maalari oli Sir Edwin Landseer, joka 1837 maalasi kuuluisan taulun *Arvostettu yhteiskunnan jäsen*. Maalauksessa esiintyy suuri mustavalkoinen koira, Paul Pry, joka oli pelastanut isäntänsä ja useita muita veden varaan joutuneita ihmisiä.

MANNERMAINEN LANDSEER

Mustat newfoundlandit yleistyivät Englannissa, mutta valkomustien suosio hiipui. Onneksi niitä oli viety paljon Manner-Eurooppaan. 1902 rekisteröitiin Newfoundländer-Klub für den Kontinentalissa ensimmäinen puhdas landseerpentue. Pentueen vanhemmat olivat Englannin tuonteja. Mannermainen kasvatustyö aloitettiin lähinnä Englannin tuonneilla, joihin yhdistettiin mustia newfoundlandinkoiria ja mahdollisesti valkoisia paimenkoiria.

Rodun säilyttäjänä voidaan pitää saksalaista Otto Walterspieliä, joka von Scharthenberg -kennelissä teki määrätietoista kasvatustyötä. Vuonna 1960 FCI tunnusti korkearaajaisen, valkomustan tyyppin omaksi roduksi: Landseer Europäischer Continental Typ eli lyhyesti landseer. Valkomustia koiria maalannut taiteilija antoi näin nimensä rodulle.

Rotua tavataan kaikissa Pohjois- ja Keski-Euroopan maissa, sen sijaan Englannissa ja Yhdysvalloissa rotu tunnetaan landseer-värisenä newfoundlandinkoirana. Suurinta kasvatustoimintaa on Saksassa, Hollannissa, Ranskassa ja Belgiassa. Pohjoismaissa ei Suomea lukuun ottamatta ole kovinkaan suurta kantaa.

Ensimmäiset landseerit, kaksi narttua, tuotiin Suomeen vuonna 1977 Englannista, jossa ne oli rekisteröity newfoundlandinkoiriksi. Suomen Kennelliitto rekisteröi nämä koirat kuitenkin Suomessa landseereiksi, sillä niiden isä oli Saksasta Englantiin viety mannermainen landseer Lasso v.d. Weilerhohe. Parin tuontiurossen jälkeen voitiin kasvatusta aloittaa ja ensimmäinen pentue syntyi 16.2.1981. Vuosittaiset rekisteröinnit ovat viime vuosikymmenellä vaihdelleet hieman. Vuonna 1993 rekisteröitiin eniten pentuja: 268 kappaletta.

Landseerit ovat selvästi korkeampia kuin newfoundlandit, ja kevyempiä rakenteeltaan. Niiden turkki on lyhyempää ja sitä on vähemmän kuin nf-koiralla. Värytys poikkeaa jonkin verran valkomustan nf-koiran väristä. Landseereille toivotaan valkeaa otsapiirtoa, nf-koiran pää saa olla koko musta. Pää on kapeampi, kuono pidempi ja otsapenger loivempi.

Landseerit ovat tavallisesti vilkkaampia ja toiminnanhaluisempia. Rodulla on Suomessa pk-koeoi-keudet. Pandamaisesta ulkonäöstään huolimatta landseer vaatii määrätietoisen koulutuksen.

—Kerro kerro kuvastin:
Olemmeko nöffejä vai lan-
suja?

—Nöffejä tietenkin: koko
musta pää sen paljastaa.